

רבי שמעון בר יוחאי

ברכות לה:

רבי חנינא בר פפא רמי: כתיב ולקחתי רגלי בעתו וגו', וכתיב: ואספת דגנך וגו' – לא קשיא: כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, כאן בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום. תנו רבנן: ואספת דגנך, – מה תלמוד לומר – לפי שנאמר: לא ימוש ספר התורה הזה מפיך, יכול דברים ככה בן? תלמוד לומר: ואספת דגנך – הנהג בהן מנהג דרך ארץ, דברי רבי ישמעאל, רבי שמעון בן יוחי אומר: אפשר אדם חורש בשעת חרישה, וזורע בשעת זריעה, וקוצר בשעת קצירה, ודש בשעת דרישה, וזורע בשעת הרוח, תורה מה תרא עליה? אלא: בזמן שישראל עושין רצונו של מקום – מלאכתן נעשית על ידי אחרים, שנאמר: ועמדו זרים ורעו צאנכם וגו'. ובזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום – מלאכתן נעשית על ידי עצמן, שנאמר: ואספת דגנך, ולא עור, אלא שמלאכת אחרים נעשית על ידן, שנאמר: ועבדת את אויבך וגו'. אמר אביי: הרבה עשו כרבי ישמעאל – ועלתה בידך, כרבי שמעון בן יוחי – ולא עלתה בידך.

שבת לג:

איתבו תריסר שני כמערתא. אתא אליהו וקם אפיתחא דמערתא, אמר: מאן לודעיה לבר יוחי דמית קיסר ובסיל גורתיה? נפק. חזו אינשי דקא כרבי זורעי, אמר: מניחין חיי עולם ועסקין בחיי שעה? כל מקום שנהנין עיניהן – מיד נשרף. יצתה בת קול ואמרה להם: להתריב עולמי יצאתם? חזרו למערתכם!

מנחות צט:

אמר רבי יוחנן משום ריש בן יוחי: אפי' לא קרא אדם אלא קרית שמע שחרית וערבית – קיים לא ימוש, ודבר זה אסור לאומרו בפני עמי הארץ. ורבא אמר: מצוה לאומרו בפני עמי הארץ. שאל בן דמה בן אחוזה של ר' ישמעאל את ר' שמעאל: כגון אני שלמדתי כל התורה כולה, מהו ללמוד חכמת יונית? קרא עליו המקרא הזה: לא ימוש ספר התורה הזה מפיך והגית בו יומם ולילה, צא וברוק שעה שאינה לא מן היום ולא מן הלילה ולמוד בה חכמת יונית.

שבת לג:

יצתה בת קול ואמרה להם: להתריב עולמי יצאתם? חזרו למערתכם! הדור אולם. איתבו תריסר ירחי שתא. אמרי: משפס רשעים בניהגם – שנים עשר חדש. יצתה בת קול ואמרה: צאו ממערתכם! נפק, כל היכא דדעה מתי רבי אלעזר – הוה מסי רבי שמעון. אמר לו: בני, די לעולם אני ואתה. בהדי פניא דמעלי שבתא חזו הדוא סבא

דרוה נקיט תרי מדאני אסא, ורדיס בין השמשות. אמרו ליה: רגי למה לך? – אמר להו: לכבוד שבת. – ותיסגי לך כהרד – חר כנגד זכור, וחר כנגד שמור. – אמר ליה לבריה: חזי כמה חביבין מצות על ישראל! יתיב דעתיירו.

מחלוקות רבי יהודה ורבי שמעון:

- לדעת ר' יהודה יש איסור מוקצה, ואילו לדעת ר' שמעון אין איסור כזה (שבת י"ג מד. קטו. קמ"ג. חולין טו: ביצה כ"ג. ועוד).
לפי ר' יהודה, אם ישנו חפץ שאיננו ראוי לשבת, הרי שהוא הופך להיות מוקצה (הדבר מורכב יותר, ואיננו נכנסים כך לפירוט העניין). לפי ר' שמעון, אדם במחשבתו יושב ומצפה לשימוש גם בדברים שבאופן פשוט אינם מתאימים לשבת (פרט לדברים שאינם שייכים כלל לשבת, כמו מוקצה מחמת חסרון כיס או מוקצה מחמת גופו, שבכך ר' שמעון מודה שאסור).
- נחלקו ר' יהודה ור' שמעון האם דבר שאינו מתכוון מותר. כגון, אדם שהולך על דשא בשבת, וייתכן שיתלוש עשבים. ר' יהודה אוסר ואילו ר' שמעון מתיר.
- נחלקו ר' יהודה ור' שמעון מה דינה של מלאכה שאינה צריכה לגופה (כגון, אדם החומר בור, אך איננו זקוק לבור. הוא זקוק רק לעפר היוצא מן הבור – שבת ע"ג). לדעת ר' יהודה – חייב. לדעת ר' שמעון – פטור (ואסור רק מדרבנן).
- נחלקו ר' יהודה ור' שמעון (ב"ק מד:) מה דינו של בהמה שהזיקה חבירתה (אך לא הרגה אותה) ועשתה זאת בלא כוונה. האם נגיחה זו נחשבת לנגיחה כדי להחשיבה כמועדת? לפי ר' יהודה נגיחה זו נחשבת לנגיחה, אך לפי ר' שמעון, כיוון שהבהמה לא התכוונה אין זו נחשבת לנגיחה.
- נחלקו מה דינו של אדם שהרג בלא כוונה. לדעת ר' שמעון (ב"ק סט.) אפילו נתכוון להרוג את זה והרג את זה – פטור. שוב – הכוונה קובעת.
- הגמרא בפסחים כה: אומרת "רבי שמעון אוזיל בתר כוונה" (דבר שאינו מתקיים מותר).
- מחלוקת ר' יוחאי ור' שמעון ביחס לרומאים (שבת לג:):
דיתבי רבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון, ויתבי יהודה בן גרים נביידו. פתח רבי יהודה ואמר: כמה נאים מעשיהן של אוסר: הן תקנו שוקים, תקנו נשרים, תקנו פרחצאות. רבי יוסי שתק. נענה רבי שמעון בן יוחאי ואמר: כל מה שתקנו – לא תקנו אלא לצורך עצמן, תקנו שוקין – להושיב בהן אוטת, פרחצאות – לערן בהן עצמן, נשרים – ליסול סרן מכס. הלך יהודה בן גרים וסיפר דבריהם, ונשמעו למלכות. אמרה יהודה שעילה – יתעלה, יוסי ששתק – יגלה לציפורי, שמעון שנינה – יהרג.
- מח' רבי יהודה ור' שמעון על החיות לעתיד: ספרא (בחוקותי):
רבי יהודה אומר מעבירן מן העולם. רבי שמעון אומר מסביתן שלא ייוק. אמר רבי שמעון אימתי הוא שבתו של מקום... בזמן שיש מויקים ואין מויקין... וכן הוא אומר זנר זאב עם כבש... מלמד שתינוק מישראל עתיד להושיב את ידו לתוך גלגל עינו של צפעוני ומציא טרה מתוך פיו.

רמב"ם וראב"ד (הלכות מלכים, פ"ב, ה"א):

"אל יעלה על הלב שבימות המשיח יבטל דבר ממנהו של עולם, או יחיה שם חידוש במעשה בראשית, אלא עולם כמנהגו נוהג, וזה שנאמר בישיעה וזו זאב עם כבש ונמר עם גדי ירבץ משל וחידה, ענין הדבר שיחיו ישראל יושבין לבטח עם רשעי עכ"ם המשוליים כזאב ונמר, שנאמר זאב ערבות ישדדס ונמר שוקד על עריהם, ויחורו כולם לדח האמת, ולא יגלו ולא ישחיתו, אלא יאכלו דבר המותר בנחת עם ישראל, שנאמר ואריה כבקר יאכל חבן, וכן כל כיוצא באלו הדברים בענין המשיח הם משלים, ובימות המלך המשיח יודע לכל לאי זה דבר היה משל, ומה ענין רמזו בהן.
השגת הראב"ד: אל יעלה על הלב שבימות המשיח כי עד משלים. א"א והלא בתורה והשבחי חיה רעה מן הארץ".

מועד קטן ט.

רבי יונתן בן עסמי ורבי יהודה בן גרים חנו פרשת נדרים כי רבי שמעון בן יוחי...
אמר ליה לבריה: בני אדם הללו אנשים של צורה הם, זיל גביהון דליברכך.
אזל... אמרו ליה: ידא רעוא דתורע ולא תחצר, תעייל ולא תיפוק, תיפוק ולא תעייל, ליחרוב ביתך וליחוב אושפיך, לכלבל פתורך, ולא תחוי שתא חרתא.
כי אמא לגבי אבוי, אמר ליה: לא סבעיא דברוכי לא בירכן - אבל צעורי צעורן. - אמר ליה: מאי אמרו לך? - הכי ורבי אמרו לי. - אמר ליה: הנך כולוהו ברכתא נינדו; תורע ולא תחצר - תוליד בנים ולא ימותו. תעייל ולא תיפוק - תעייל כלתא ולא ליטותו בנך דליפקן. תיפוק ולא תעייל - תוליד בנתא ולא ימותו נוכרייהו וליהדרו לחתיך. ליחרוב ביתך וליחוב אושפיך - רהאי עלמא אושפיך ודהיא עלמא ביתא, דכתיב קרבם בתימו לעולם אל תקרי קרבם אלא קברם. לכלבל פתורך - בכני ובנתא, ולא תיחוי שתא חרתא - דלא תמות אנתך ולא תנסב אינתהא אחריתי. רבי שמעון בן הלפתא אפטר מיניה דרב, אמר ליה (אבוה) - מסורת השיס: ולבריה: זיל לגביה דליברכך. - אמר ליה: יהא רעוא דלא תבייש ולא תתבייש. אהא נבי אבוה. אמר ליה: מאי אמר לך? - אמר ליה: מילין בעלמא הוא דאמר לי. - אמר ליה: ברכך ברכתא דברכן קודשא בריך הוא לישראל ותנא בה, דכתיב ואכלתם אכול ושכעו והללהם וזו ולא יבשו עמי לעולם וידעתם כי בקרב ישראל אני וזו ולא יבשו עמי לעולם.

שבת לג:

שמע רבי פנחס בן יאיר תתניה ונפק לאפיה, עייליה לבי כניה הוה קא אריך ליה לבישריה, חוי דהוה ביה פילי בנופיה, הוה קא ככי, וקא נתרו דמעת עיניה וקמצוחא ליה. אמר לו: אוי לי שראיתך בכך! - אמר לו: אשריך שראיתני בכך, שאילמלא לא ראיתני בכך - לא מצאת בי כך.

משנה שבת קיא:

משנה: החושש בשינוי לא ינמע בהן את החומין, אבל מטבל הוא כדרכו, ואם נתרפא - נתרפא. החושש במתניו לא יסוך יין וחומין, אבל סך הוא את השמן, ולא שמן חרד. בני מלכים סכין שמן ורד על מכותיהן, שכן דרכן לסוך בחול. רבי שמעון אומר: כל ישראל בני מלכים הם.